

Goran Lapat;

Digitalni (pre)odgoj

Prilagođavajući se svakodnevno nepredviđenim okolnostima koje promoviraju stjecanje znanja u digitalnom okruženju nije lako biti niti onaj koji uči, niti onaj koji poučava. Primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u obrazovanju postala je najučinkovitiji način za inoviranje cjelokupnog obrazovnog sustava, poboljšanje učinkovitosti nastave i učenja i prilagodbu obrazovnog procesa zahtjevima trenutnog društva. Kako je obrazovanje od vitalnog značaja za sve ljude, kako pojedinačno tako i kolektivno, nužno je posjedovati digitalne vještine za aktivno sudjelovanje u tom digitalnom okruženju. Uloga tehnologije neosporno poboljšava i obogaćuje proces obrazovanja i predstavlja inovaciju u nastavi i učenju. Postojeće obrazovno okruženje i (klasični) udžbenici na papiru imaju ograničenu sposobnost pretraživanja, obrade i interakcije koje ovo društvo zahtijeva. Da bi se prevladalo ovo ograničenje, razvijeno je mnogo različitih informacijskih tehnologija. Digitalni udžbenici započeli su s radom kao elektroničke knjige čiji je papirnati sadržaj „pretočen“ u digitalni oblik, a evoluirali su u sustave podrške poučavanju i učenju. U tom kontekstu, primjena digitalnih udžbenika predstavlja evoluciju u odnosu na tradicionalno obrazovno okruženje. Digitalni udžbenik je kombinacija tradicionalnih udžbenika s novom tehnologijom. Digitalni udžbenici opremljeni su brojnim alatima koji omogućuju mijenjanje veličine teksta, isticanje odlomaka, pisanje bilješki i komentara, mogućnost pretraživanja, uključivanja multimedije, a uključuju i podršku drugih alata (alati za bilježenje, za pisanje i isticanje, messenger usluge, ploče za raspravljanje, navigacijski alati...) Platforma digitalnih udžbenika predstavlja sustav na kojem se mogu izvoditi brojni aplikacijski programi. Na taj način učenje postaje zabavnije i zanimljivije i efikasnije.

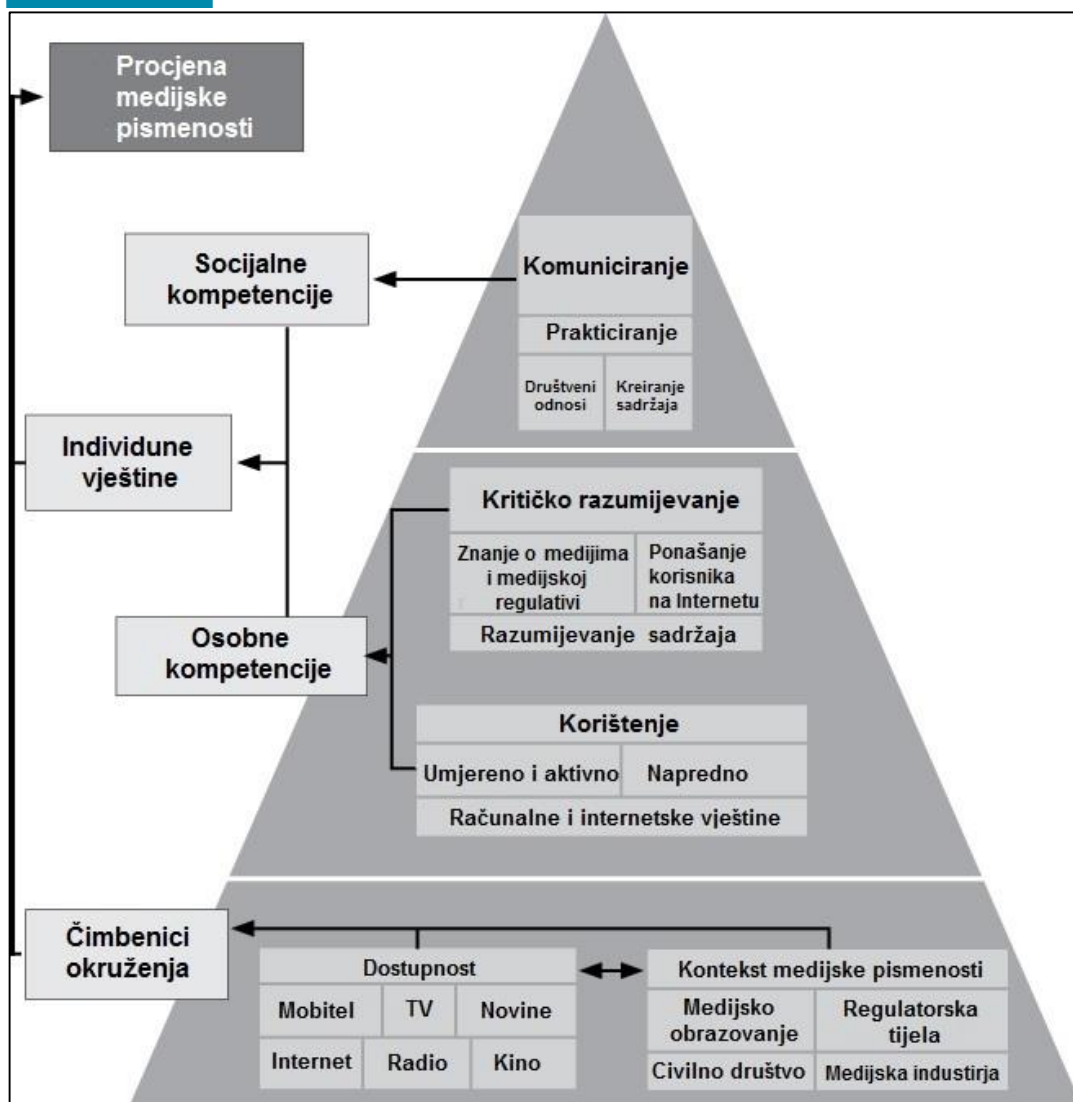
Dok se učenike potiče na korištenje njima dostupnim tehnologijama, odrasle se uglavnom ohrabruje na korištenje dostupnih tehnologija i usluga koje ih iz dana u dan sve više okružuju. Ovdje se prvenstveno misli na usvajanje novih znanja i ovladavanje digitalnim vještinama. Današnji polaznici očekuju više suradnje i bolju vezu između formalnog i

neformalnog učenja, što je većinom moguće kroz digitalno podržano učenje. U tom učenju odgojno-obrazovni djelatnici moraju biti „korak ispred“ kako bi mogli druge poučiti korištenju novih tehnologija ili pak barem pomoći im u snalaženju u digitalnom okruženju. Morate znati njihovu kulturu, kao i najnovije tehnologije. Za izgradnju odnosa, povjerenja, vjerodostojnosti i kvalitetne interakcije s polaznicima potrebno je upoznati njihovu kulturu, interese, njihove stilove učenja, način razmišljanja i najnovije tehnologije. Tako možemo iskoristiti njihove karakteristike, ponašanja i navike u dizajniranju i prilagodbi strategije poučavanja (Berk, 2009).

Medijska pismenost općenito se definira kao sposobnost pristupa medijima, razumijevanja i kritičke procjene različitih aspekata medija i medijskog sadržaja te stvaranje komunikacije u raznim kontekstima (Europska komisija, 2007). Medijska pismenost podrazumijeva upotrebu tehnologije, ali tehnologija je samo alat koji ne određuje kako se moramo ponašati. Naša je sposobnost voditi upotrebu tehnologije i naš potencijal da budemo svjesni njezinog utjecaja osiguravaju da tehnologija poboljšava naše kapacitete i aktivnosti. To je razlog zbog kojeg moramo steći razumijevanje i usvojiti značajne pravce djelovanja koristeći različite pismenosti (ALA, 2000; Martin i Madigan, 2006).

Slika 1: Struktura kriterija za procjenu medijske pismenosti (Izvor: Celot and Pérez Tornero, 2009)

U ovim segmentima postoji velika vjerojatnost da će tehnologija brzo razvijati, a mnoge vještine uskoro zastarjeti „Poluživot znanja“ (Pastuović, 1999). Ako u ishode stavimo naglasak na ključne kompetencije „učenje za učenje“, i „inovacije i poduzetništvo“, stvaramo uvjete cjeloživotnog učenja koji će u kombinaciji formalnog i neformalnog učenja polaznicima pružiti mogućnost kako bi ostali u trendu današnjice.

Naglasak u ovom i ovakvom okruženju je na obrazovnom segmentu, a što je s odgojem? „Odgoj se zbiva tamo i tada gdje se zbiva drugi i drukčiji čovjek kojem je drugi i drukčiji čovjek najveća potreba, te sam biva čovjekom pomažući drugome da to bude (Polić, 2006).“ Hrvatski jezik definira odgoj kao *svjesno djelovanje na mlado biće u nastojanju da*

stekne osobine, navike prikladne u društvu (Hrvatski jezični portal, 2020). Nakon obitelji koja je prva i osnovna u odgoju, u kasnijoj dobi tu ulogu preuzima odgajatelj, učitelj, nastavnik... I zaista, obiteljski život zagovara jedne vrijednosti, a tržište rada u prvi plan stavlja profit, ne obazirući se više na čovjeka kao društveno i slobono biće. Odgojitelji postepeno preslikavaju vlastite visoke moralne vrijednosti i te vrijednosti postaju norme u osobi koja uči. Naravno, za takav odgoj nužna je fizička prisutnost osobe koja poučava i odgaja jer svakim svojim promišljanjima, rječima i djelima odgaja.

Digitalni svijet nastavnika stavlja u drugi plan, koristeći ga kao medij za uvođenje polaznika u digitalni svijet. U digitalnom poučavanju, odgajateljska uloga se svodi na najmanju moguću, suradnički postavljenu poziciju. Osobi koja je za to motivirana, školovana i formirana, onemogućuje se odgajanje onih kojima je odgoj potreban za usklađivanje osobnih potreba, želja i mogućnosti s onim obrascima postupanja koja okolina očekuje.

Mnoge usluge i alati za građansko sudjelovanje sada su dostupni na mrežama. Ovladavanje digitalnim vještinama, građanima se osigurava digitalno uključivanje i sudjelovanje. E-učenje ima brojne mogućnosti i prednosti, ali ne smijemo zaboraviti da ujedno smanjuje socijalni aspekt koji je vrlo važan za ljude i razvoj društva i s pravom se pitamo „Gdje je nestao čovjek?“

Literatura:

ALA (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Chicago, IL: Association of College and Research Libraries. at:

<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/informationliteracycompetency.cfm>

Berk, R. A. (2009). Teaching strategies for the net generation. *Transformative Dialogues. Teaching and Learning Journal*, 3(2), 1–23.

Celot, P., & Pérez-Tornero, J. M. (2009). Study on assessment criteria for media literacy levels. *A comprehensive view of the concept of media literacy and an Understanding of how media literacy level in Europe Should Be Assessed. Brussels: European Commission.*

European Communities (2007). Key competences for lifelong learning: European Reference Framework.

Hrvatski jezični portal (2020). Odgoj. <http://hjp.znanje.hr/>

Martin, A. & Madigan, D. (2006). Digital literacies for learning (Eds.). Facet publishing

Pastuović, N. (1999). *Edukologija* - integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen.

Polić, M. (2006). Vrijednosno i spoznajno u suvremenom odgoju. U: M. Polić (ur.), Činjenice i vrijednosti (str. 65-85). Zagreb: HFD